

Studieplan for helsefag

Høyere yrkesfaglig utdanning
30 Studiepoeng – Nettbasert

Fordypning:

Hverdagsrehabilitering

Våren 2022 – Høsten 2022

Akkreditert:	10.09.2018
Utdanningens navn:	Hverdagsrehabilitering
Studienivå:	Høyere yrkesfaglig utdanning - Fagskole
Studiepoeng:	30
Omfang:	Studietid er beregnet til 750 studietimer. Tilsvarende 1 år på deltid.
Studiemetode:	Nettstudium med avsluttende eksamen.
Start- og sluttdato:	Fast oppstart og styrt progresjon.
Fagansvarlig:	Kathrine Nielsen

Revidering av studieplanene:

Dato:	Type endring:	Signatur:

INNHold

BAKGRUNN	3
OPPTAKSKRAV	5
OMFANG OG ORGANISERING AV UTDANNINGEN.....	6
LÆRINGSUTBYTTEBESKRIVELSE FOR UTDANNINGEN SOM HELHET	7
EMNE 1: INNFORING I HVERDAGSREHABILITERING	9
Innhold	9
Læringsutbytte for emne 1	9
Litteratur	11
EMNE 2: ORGANISERING OG YRKESUTØVELSE.....	12
Innhold	12
Læringsutbytte for emne 2	12
Litteratur	14
EMNE 3: HVERDAGSREHABILITERING, TEKNOLOGI OG SAMFUNN.....	15
Innhold	15
Læringsutbytte for emne 3	15
Litteratur	17
UNDERVISNINGSFORMER OG LÆRINGSAKTIVITETER	18
Undervisningsformer.....	18
Læringsaktiviteter	19
VEILEDNING OG OPPFØLGING.....	19
VURDERINGSORDNINGER.....	20
Arbeidskravene	22
Eksamenene.....	22
Skikkethetsvurdering.....	24
SAMLET OVERSIKT OVER LÆREMIDLENE	25

BAKGRUNN

Målet med studiet, er at studenten har kunnskap om hverdagsrehabilitering som både et tankesett og en arbeidsform. At studentene tilegner seg en rekke relevante ferdigheter om hverdagsrehabilitering som teoretisk konstruksjon, om ulike verktøy som er utarbeidet og som kan benyttes i praksis, uten at de må være i kontakt med pasienter eller brukere.

Hovedformålet med hverdagsrehabilitering er å fremme mestring hos den enkelte. Hverdagsrehabilitering er knyttet til mestring av dagliglivets aktiviteter i brukerens hjem eller nærmiljø. Hverdagsrehabilitering har fokus på hvilke aktiviteter som er viktig for brukeren og tar utgangspunkt i disse. Fokuset er flyttet bort fra hva personen trenger hjelp til. I pleie- og omsorgstjenestene står tradisjonelt hjelperollen i forgrunnen. Hverdagsrehabilitering innebærer en ny rolle for helsepersonell. Det ingen krav til spesifikke praktiske ferdigheter innen fagområde hverdagsrehabilitering, men det representerer et nytt tankesett og en ny arbeidsform. Dette krever kunnskap og samarbeid mellom ulike yrkesgrupper, brukere, pårørende og eventuelle frivillige.

Sentrale styringsdokumenter legger føringer for en satsing på kompetanseheving i den kommunale helse- og omsorgstjenesten er for eksempel:
«Omsorg 2020» er regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020. For å sikre en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste i fremtiden er det behov for faglig omstilling med endret og høyere kompetanse, nye arbeidsmetoder og nye faglige tilnærminger. Faglig omstilling i tjenestene er blant annet knyttet til sterkere vektlegging av mestring, rehabilitering, forebygging, tidlig innsats, og aktivisering.

Meld.St.15 (2017-2018) «Leve hele livet», er en reform for å skape de eldres helse- og omsorgstjeneste. Spørsmålet er: Hva er viktig for deg? Reformen skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene. Den skal invitere til aktivitet og deltakelse og gi bistand til selv å mestre hverdagen til tross for sykdom og funksjonstap.

«Kompetanseløftet 2020» har som formål å bidra til en faglig sterk kommunal helse- og omsorgstjeneste, og å sikre at sektoren har nok og kompetent bemanning. For å øke kompetansen hos de tilsatte, er det gitt tilskudd til fylkeskommunene for fagskoleutdanning innen helse- og sosialfag.

Meld.St.29 (2012-2013) «Morgendagens omsorg»
I stortingsmelding nr. 25 (2005- 2006) «Mestring, muligheter og mening» fremheves det at reell brukerinnflytelse forutsetter at forvaltning, fagprofesjoner og behandlingsapparat er bevisst og kritisk til sin egen maktposisjon og legger myndiggjøring av brukeren til grunn for sitt arbeid. Dette innebærer at brukerne tilføres økt makt og innflytelse og i størst mulig grad settes i stand til selv å ta valg.

Fremtidens velferdssamfunn forutsetter ikke bare myndiggjøring, men også ansvarliggjøring. Dette krever aktiv deltakelse og sterkere innflytelse fra de som mottar tjenester. Regjeringen vil stimulere til sterkere brukervedvirkning og legge til rette for en politikk som sikrer at alle brukere uavhengig av alder, diagnose eller funksjonsevne kan leve et aktivt og verdig liv basert på egne ønsker og premisser.

I 2017 la regjeringen fram opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering. Kommunene har med bakgrunn i opptrappingsplanen, retningen i samhandlingsreformen og tiltakene i primærhelsetjenestemeldingen et fokus på å bygge opp rett og tilstrekkelig kompetanse for å

imøtekomme dagens og framtidens behov i helse og omsorgstjenesten. Kommunene har nå spilt inn at de har behov for ansatte bl.a. med fagskole innen rehabilitering.

Utdanningstilbudet er tilpasset Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk nivå 5.1 og læringsutbyttebeskrivelser er spesifisert for utdanningen som helhet og for det enkelte fagemnet.

MedLearn AS har inngått to samarbeidsavtaler med Sør-Varanger kommune og med et hverdagsrehabiliteringsteam i Bærum kommune.

Vi har også inngått en samarbeidsavtale med overordnet fagansvarlig sykepleier i hjemmebaserte tjenester i Bærum kommune. Dette for å kvalitetssikre at MedLearns Helsefagskoletilbud er i tråd med det behovet yrkesfeltet har, og at læringsutbyttet studentene har etter endt utdanning gir kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet.

OPPTAKSKRAV

Hverdagsrehabilitering bygger på bestått videregående opplæring i helse- og oppvekstfag. Utdanningen er utviklet spesielt for de med fagbrev fra utdanningsprogrammet helsearbeiderfaget og for de med autorisasjon som hjelpepleier, helsefagarbeider eller omsorgsarbeider.

- Søker må være minimum 19 år gammel.

Det anbefales at søker har minimum ett års yrkeserfaring, men dette er ikke et krav. Søkere som ikke tilfredsstiller kravene over kan bli realkompetansevurdert.

Realkompetansevurdering

Søkere som ikke tilfredsstiller opptakskravene over, kan søke om å bli realkompetansevurdert. En realkompetansevurdering bygger på dokumentert arbeidserfaring og utdanning.

- Søkeren må kunne dokumentere minimum fem års relevant arbeidserfaring. Relevant arbeidserfaring er erfaring fra helse- og omsorgssektoren hvor søkeren har vært i direkte kontakt med pasient/bruker/klient. Relevant arbeidserfaring er erfaring fra hjemmetjenesten, frisklivsentral, bokollektiv for utviklingshemmede og/eller psykiske syke eller sykehjem hvor søkeren har vært i direkte kontakt med pasient/bruker/klient som pleieassistent, omsorgsarbeider eller hjelpepleier.
- Kandidater som søker opptak på bakgrunn av realkompetanse må dokumentere at de har en alder på minimum 23 år.
- Søkeren må ha norskkunnskaper tilsvarende Nivå B1, Vg1 studieforbereidende eller Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogram i videregående skole. Norskkunnskapene må dokumenteres med bestått vitnemål eller karakterutskrift.

OMFANG OG ORGANISERING AV UTDANNINGEN

Fagskole innen helsefag med fordypning i *Hverdagsrehabilitering* tilbys som et deltidsstudium. Studietid er beregnet til 750 studietimer. Tilsvarende 1 semester på heltid eller 2 semester på deltid. Pensum omfatter ca. 1100 sider. Med utgangspunkt i en semesterlengde på 19 uker bør du beregne ca. 20 studietimer per uke. Fullført og bestått utdanning gir 30 studiepoeng.

Undervisningen er nettbasert, med fast oppstart inntil to ganger i året og styrt progresjon. Utdanningen er delt inn i tre emner som igjen er delt inn i moduler. Emnene må tas i den rekkefølgen de er spesifisert og arbeidskrav for foregående emne må være levert og vurdert til godkjent før neste emne kan påbegynnes.

- Emne 1:** Innføring i hverdagsrehabilitering
4 arbeidskrav og eksamen
- Emne 2:** Organisering og yrkesutøvelse
3 arbeidskrav og eksamen
- Emne 3:** Hverdagsrehabilitering, teknologi og samfunn
3 arbeidskrav og eksamen

Fordeling av timer mellom undervisning – veiledning og selvstudium:

Emnenavn	Undervisning	Veiledning	Selvstudium	Studietimer	Studiepoeng
Innføring i hverdagsrehabilitering	25	12,5	212,5	250	10
Organisering og yrkesutøvelse	25	12,5	212,5	250	10
Hverdagsrehabilitering, teknologi og samfunn	25	12,5	212,5	250	10
Sum	75	37,5	637,5	750	30

Eksamensinformasjon finner du på [Medlearn.no](https://medlearn.no).

LÆRINGSUTBYTTESKRIVELSE FOR UTDANNINGEN SOM HELHET

Kunnskap	Studenten: • har kunnskap om begreper, praktiske verktøy for kartlegging, prinsipper for veiledning og kommunikasjons- og motivasjonsteorier og helseutfordringer knyttet til aktiviteter og deltakelse i hverdagsrehabilitering. • har innsikt i relevante bestemmelser i lover og forskrifter som har særlig betydning for brukere, pårørende og yrkesutøvere, med vekt på å sikre individuelt tilpasset rehabilitering. • har kunnskap om organiseringen av helse- og omsorgstjenestene, om roller, rutiner og aktiviteter som er aktuelle i hverdagsrehabilitering og kjennskap til hvor og når hverdagsrehabilitering kan anvendes. • kan oppdatere sin kunnskap om hverdagsrehabilitering gjennom faglitteratur og fra digitale plattformer. • har forståelse for hvordan hverdagsrehabilitering kan bidra til økt livskvalitet for bruker og pårørende, samt bedre ressursutnyttelse innen helse- og omsorgssektoren.
Ferdigheter	Studenten: • kan anvende kunnskap om hverdagsrehabilitering og helseutfordringer hos brukere, gjennom å beskrive og forklare planlegging og utøvelse av helsefremmende og forebyggende arbeid. • kan gjøre rede for at hverdagsrehabilitering inkluderer en holdnings- og kulturendring med vekt på mestring i hverdagen, samt tett tverrfaglig samarbeid. • kan beskrive og forklare ulike faglige verktøy for å få til en brukerorientert hverdagsrehabilitering som kartlegging, kommunikasjon- og veiledning og motiverende intervju. • kan finne relevant informasjonen og fagstoff om hverdagsrehabilitering som er relevant for en yrkesfaglig problemstilling. • kan identifisere faglige problemstillinger og etiske dilemmaer rundt hverdagsrehabilitering.

Generell kompetanse	Studenten: • har forståelse for faglige etiske utfordringer og prinsipper knyttet til hverdagsrehabilitering. • har utviklet en etisk grunnholdning som har brukeres behov og muligheter i sentrum og stimulerer til brukermedvirkningen i samhandling med bruker, pårørende og fagpersoner. • har utviklet god evne til egenrefleksjon og innsikt i hvordan egne kunnskaper og holdninger påvirker andre. • har forståelse for menneskers individuelle behov, praktiske verktøy og begreper knyttet til hverdagsrehabilitering. • har forståelse for viktigheten av tverrfaglig samarbeid og kan ta ansvar for å bygge gode relasjoner med fagfeller, på fellesfaglig og tverrfaglig plan. • har utviklet en omsorgsforståelse som grunnlag for kommunikasjon, samhandling, og aktiviteter som stimulerer pasientens egne ressurser.
----------------------------	--

EMNE 1: INNFØRING I HVERDAGSREHABILITERING

Emnet gir en innføring i hva som kjennetegner hverdagsrehabilitering. Hvem som bør få tilbud om hverdagsrehabilitering, og hvorfor de bør få tilbudet. Sentralt er faktorer som gjør det mulig for den syke og/eller eldre å fortsatt leve et aktivt liv. Hvordan helsen påvirker muligheten til å mestre og fungere i et hverdagsliv, og på hvilken måte roller og rutiner kan støtte hverdagslivets aktiviteter.

Innhold

1. Hverdagsrehabilitering som virksomhet

- 1.1. Hva er habilitering og rehabilitering?
- 1.2. Lovverk
- 1.3. Aktører og tiltak

2. Målgruppen for hverdagsrehabilitering

- 2.1. Funksjonshemming og funksjonsnedsettelse
- 2.2. Deltakelse og likestilling

3. Rehabiliteringsprosess og individuell plan

- 3.1. Individuell prosess
- 3.2. Brukerrollen og tjenesteyterrollen
- 3.3. Tverrfaglig og tverretatlig samarbeid rundt enkeltpersoner
- 3.4. Individuell plan

Læringsutbytte for emne 1

Etter fullført studie skal studenten ha følgende læringsutbytte definert som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap	Studenten: • har kunnskap om begrepet hverdagsrehabilitering, hensikten med hverdagsrehabilitering og hva som omfattes av dette. • har kunnskap om hvordan ADL (Activities of Daily Life) aktiviteter i dagliglivet kan brukes som en rehabiliteringsform. • har kunnskap om relevante bestemmelser i Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester, lov om helsepersonell, lov om pasient- og brukerrettigheter. • har innsikt i «forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator». • har kjennskap til de ulike omsorgsnivåene der mottakerne av hverdagsrehabilitering kan befinne seg. • har kunnskap om hverdagsaktiviteter som kan benyttes i hverdagsrehabilitering.
----------	---

Ferdigheter	Studenten: • kan anvende kunnskap om hverdagsrehabilitering til å synliggjøre hensikten og vise til praktiske verktøy som kan benyttes til å identifisere behov for tilpasninger av aktiviteter. • kan anvende faglige kunnskap om hverdagslivet i rehabiliteringen/ADL, ved å vise til aktiviteter og tiltak som legger til rette for aktiv deltakelse hos bruker. • kan innhente informasjon fra digitale ressurser som lovdata.no. • kan bruke sine generelle kunnskaper om lovverket til å synliggjøre faglige problemstillinger og etiske dilemmaer rundt brukermedvirkning.
Generell kompetanse	Studenten: • har forståelse for hverdagsrehabilitering som et tankesett og som en arbeidsform. • har forståelse for viktigheten med brukermedvirkning og lovverket knyttet til dette. • har forståelse for betydning av å tilpasse egen adferd i arbeid med hverdagsrehabilitering i samsvar med brukerens ønsker. • kan tilegne seg ny kunnskap gjennom digitale læringsplattformer og faglitteratur. • har forståelse for ADL som en rehabiliteringsform.

Arbeidskrav

Det er fire obligatorisk arbeidskrav i dette emnet:

- En skriftlig innsendingsoppgave som omhandler oppgaveskriving og kildehenvisning.
- En skriftlig innsendingsoppgave etter hver modul (totalt tre) som lastes opp og sendes inn til faglærer for vurdering via innsendingsverktøyet i nettskolen.

Studenten kan omarbeide et arbeidskrav tre ganger. Alle obligatoriske oppgaver må være levert og vurdert til godkjent før studenten kan avlegge eksamen.

Ulike øvingsoppgaver, refleksjonsoppgaver og selvtester brukes som forberedelse til arbeidskrav og eksamen.

Eksamen

Individuell skriftlig 24 timers hjemmeeksamen. Besvarelsen vurderes av to sensorer.

Vurderingsresultatet gis i form av graderte karakterer, fra A til F.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler tillatt unntatt kommunikasjon med andre personer.

Studieomfang

Antall studiepoeng: 10

Litteratur

Forskrift om habilitering og rehabilitering. *Forskrift 16. desember 2011 nr. 1256 om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator*. Tilgjengelig fra:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-12-16-1256>

Fürst, R. og Høverstad, L. (2014). *Fra passiv mottaker til aktiv deltaker: hverdagsrehabilitering i norske kommuner*. Sluttrapport KS FoU-prosjekt nr. 134027. Oslo: KS (Kommunesektorens organisasjon). Tilgjengelig fra:

<https://www.ks.no/contentassets/2a24da316800408bba124dc1a6c6943b/ks---hverdagsrehabilitering---sluttrapport-endelig.pdf> (Hentet: 21. juli 2020).

Hartviksen, T.A. og Sjølie, B.M. (2017) *Hverdagsrehabilitering: kvalitetsforbedring i norske kommuner*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Helsepersonelloven. *Lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v.* Tilgjengelig fra:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64>

Helse- og omsorgstjenesteloven. *Lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.* Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30>

Helsedirektoratet (2015) *Nasjonal veileder: Rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinator*. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/rehabilitering-habilitering-individuell-plan-og-koordinator> (Hentet: 21. juli 2020)

Helsedirektoratet (2017) *Brukermedvirkning*. Tilgjengelig fra:

<https://www.helsedirektoratet.no/tema/brukermedvirkning> (Hentet: 21. juli 2020)

KS (Kommunesektorens organisasjon) (2014) *Opplæring i Hverdagsrehabilitering - Idéer og erfaringer*. Tilgjengelig fra:

<https://www.ks.no/contentassets/fdbc459b2eca49d982c10a7780a1440c/rapport-opplaring-i-hverdagsrehabilitering-2014.pdf> (Hentet: 21. juli 2020)

Lingås, L. G. (2013) *Ansvar for likeverd: etikk i tverrfaglig arbeid med habilitering og rehabilitering*. 2. utg. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Pasient- og brukerrettighetsloven. *Lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter*.

Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-63>

Tuntland, H. (2011) *En innføring i ADL: teori og intervensjon*. 2. utg. Oslo: Høyskoleforlaget.

Tuntland, H. og Ness N.E. (2014) *Hverdagsrehabilitering*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Tveiten, S. (2020) *Helsepedagogikk - helsekompetanse og brukermedvirkning*. 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget.

EMNE 2: ORGANISERING OG YRKESUTØVELSE

Emnet omfatter verktøy og ideer som kan benyttes i praksis, uten å være i kontakt med pasienter eller brukere. Presentasjon av ulike kartleggingsverktøy, veiledningsteori og motiverende intervju. Fokus er på identifisering av behov hos den enkelte bruker/pasient gjennom kartlegging og hva som utløser ressurser hos den enkelte bruker.

Emnet handler videre om de ulike faggrupper sin rolle, og betydningen av et tverrfaglig samarbeid og felles språk. Aktuelt er også evnen til å identifisere faglige problemstillinger rundt hverdagsrehabilitering.

Innhold

1. Kommunikasjon og yrkesutøvelse

- 1.1. Fagterminologien innenfor hverdagsrehabilitering
- 1.2. Målrettet kommunikasjon som verktøy for veiledning og motivasjon
- 1.3. Motiverende intervju

2. Kartlegging og organisering

- 2.1. Kartlegging og kartleggingsverktøy
- 2.2. Organisering av hverdagsrehabilitering

3. ADL, tilrettelegging og begrensinger

- 3.1. Hva er ADL-trening?
- 3.2. Menneskeverd og verdier

Læringsutbytte for emne 2

Etter fullført studie skal studenten ha følgende læringsutbytte definert som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap	Studenten: • har kunnskap om formålet med kartlegging. • har kunnskap om hvordan fysiske funksjoner og psykologiske mekanismer kan hemme/fremme brukers aktive deltagelse i hverdagsrehabilitering. • har kunnskap om målrettet kommunikasjon som verktøy for veiledning og motivasjon. • har kunnskap om motiverende intervju. • har kunnskap om hverdagsrehabilitering, målrettet planarbeid, brukermedvirkning, tverrfaglig samarbeid, systematisk og kontinuerlig kvalitetsforbedring. • har kunnskap om roller, vaner og rutiner som viktige for hverdagsaktiviteter, og som kan ha betydning for utøvelsen av hverdagsrehabilitering. • har kjennskap til fagterminologien innenfor hverdagsrehabilitering.
----------	---

Ferdigheter	Studenten: • kan beskrive roller, rutiner og aktiviteter som er aktuelle i hverdagsrehabilitering. • kan forklare hvordan fysiske funksjoner og psykologiske mekanismer virker inn på aktivitet og deltagelse i hverdagsrehabilitering. • kan knytte kunnskap om motiverende intervju i skriftlige arbeider for kartleggingen av aktivitet og deltagelse. • kan knytte kunnskap om målrettet kommunikasjon i skriftlige arbeider for å veilede og motivere mennesker. • kan gjennom kartlegging identifisere behovet for å definere hvem som kan nyttiggjøre seg av hverdagsrehabilitering. • kan bidra til tverrfaglig samhandling og koordinering av helsefremmende tjenester og sykdomsforebyggende arbeid til den enkelte tjenestemottaker og grupper av tjenestemottakere.
Generell kompetanse	Studenten: • har evne til å reflektere over egen evne til målrettet kommunikasjon/eller erkjenne egne styrker og svakheter i målrettet kommunikasjon. • har forståelsen for betydningen av veiledning, kommunikasjon og motiverende intervju som verktøy. • har forståelsen for betydningen av tverrfaglig samarbeid. • har forståelse for og kan identifisere hva som utløser ressurser hos den enkelte bruker i helse- og omsorgssektoren. • har forståelse for og kan ta i bruk arbeidsformer som avspeiler selvstendighet og evne til etisk og faglig refleksjon.

Arbeidskrav

Det er tre obligatorisk arbeidskrav i dette emnet. Oppgavene lastes opp og sendes inn til faglærer for vurdering via innsendingsverktøyet i nettskolen. Disse må være levert og bestått, før du kan gå opp til eksamen og begynne på neste emne

Studenten kan omarbeide arbeidskravene tre ganger. Ulike øvingsoppgaver, refleksjonsoppgaver og selvtester brukes som forberedelse til arbeidskrav og eksamen

Eksamen

Individuell skriftlig 24 timers hjemmeeksamen. Besvarelsen vurderes av to sensorer. Vurderingsresultatet gis i form av graderte karakterer, fra A til F.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler tillatt unntatt kommunikasjon med andre personer.

Studieomfang

Antall studiepoeng: 10

Litteratur

Hartviksen, T.A. og Sjølie, B.M. (2017) *Hverdagsrehabilitering: kvalitetsforbedring i norske kommuner*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Lingås, L. G. (2013) *Ansvar for likeverd: etikk i tverrfaglig arbeid med habilitering og rehabilitering*. 2. utg. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Tuntland, H. (2011). *En innføring i ADL: teori og intervensjon*. 2. utg. Oslo: Høyskoleforlaget.

Tuntland, H. og Ness N.E. (2014) *Hverdagsrehabilitering*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Tveiten, S. (2020) *Helsepedagogikk - helsekompetanse og brukervedvirkning*. 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget.

EMNE 3: HVERDAGSREHABILITERING, TEKNOLOGI OG SAMFUNN

Emnet setter hverdagsrehabilitering inn i en større sammenheng og viser hvordan tjenester og tilbud i samfunnet kan hjelpe den enkelte til å fremme hverdagsrehabiliteringen, samt hvilke utfordringer det kan ha for den enkelte kommune.

Videre behandles temaet velferdsteknologi og på hvilken måte teknologien og samhandlingen kan fremme og understøtte hverdagsmestring.

Innhold

1. Etisk refleksjon i yrkesutøvelsen

- 1.1. Diagnostikk og sortering – etiske sider
- 1.2. Etiske modeller / etisk argumentasjon
- 1.3. Etisk refleksjonsmodell

2. Hva er velferdsteknologi?

- 2.1. Begrepsavklaringer
- 2.2. Velferdsteknologi og tjenester
- 2.3. Velferdsteknologi – overvåking eller trygghet?

3. Erfaring, forskningsbasert kunnskap og suksesskriterier

- 3.1. Kompleksitetsteori
- 3.2. Lokale modeller for hverdagsrehabilitering og forskningsbasert kunnskap
- 3.3. Pårørende og bruker erfaring
- 3.4. Suksesskriterier i hverdagsrehabilitering

Læringsutbytte for emne 3

Etter fullført studie skal studenten ha følgende læringsutbytte definert som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap	Studenten: • har kjennskap til relevante resultater fra forsknings- og utviklingsarbeid i forhold til hverdagsrehabilitering. • har kjennskap til hvilke muligheter velferdsteknologien kan ha for pårørende, yrkesutøvelsen og bruker i forbindelse med hverdagsrehabilitering. • har kjennskap til ulike hjelpemidler og teknologi som kan fremme mestring hos den enkelte bruker. • har kunnskap om hverdagsrehabilitering som et satsningsområde innenfor kommunehelse. • kjenner til ulike utfordringer med hverdagsrehabilitering i kommunene.
----------	--

Ferdigheter	Studenten: • kan bruke sin faglige kunnskap til å beskrive hvordan samarbeid med bruker, familie og helsepersonell kan skape mulighet for aktivitet og deltakelse. • kan knytte forsknings- og utviklingsarbeid til praktiske og teoretiske problemstillinger. • kan anvende og synliggjøre sin kunnskap om hvordan veilede, informere og undervise pasienter, pårørende og kollegaer i skriftlige arbeider. • kan oppdatere sin kunnskap om ulike hjelpemidler og teknologi som kan fremme mestring hos den enkelte bruker. • kan beskrive hvordan kartlegge pasientens forståelse av velferdsteknologi og pasientens ferdigheter i forhold til å benytte seg av velferdsteknologi i skriftlige arbeider. • kan identifisere faglige utfordringer og etiske dilemmaer knyttet til hverdagsrehabilitering.
Generell kompetanse	Studenten: • har forståelse for yrkes- og bransjeetiske prinsipper knyttet til hverdagsrehabilitering. • har evnen til å identifisere faglige problemstillinger og reflektere over de etiske utfordringene ved hverdagsrehabilitering. • har forståelse for at egen adferd og kommunikasjon som arbeidsmetode vil ha betydning for samarbeide med brukere, dere pårørende og fagfeller. • har forståelse for betydningen velferdsteknologi kan ha for hverdagsrehabilitering.

Arbeidskrav

Det er tre obligatorisk arbeidskrav i dette emnet. Oppgavene lastes opp og sendes inn til faglærer for vurdering via innsendingsverktøyet i nettskolen. Disse må være levert og bestått, før du kan gå opp til eksamen og begynne på neste emne.

Tema: Etikk, velferdsteknologi og organisering

Ulike øvingsoppgaver, refleksjonsoppgaver og selvtester brukes som forberedelse til arbeidskrav og eksamen.

Eksamen

Individuell skriftlig 24 timers hjemmeeksamen. Besvarelsen vurderes av to sensorer. Vurderingsresultatet gis i form av graderte karakterer, fra A til F

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler tillatt unntatt kommunikasjon med andre personer.

Studieomfang

Antall studiepoeng: 10

Litteratur

Fürst, R., og Høverstad, L. (2014). *Fra passiv mottaker til aktiv deltaker: hverdagsrehabilitering i norske kommuner*. Sluttrapport KS FoU-prosjekt nr. 134027. Oslo: KS (Kommunesektorens organisasjon). Tilgjengelig fra:

<https://www.ks.no/contentassets/2a24da316800408bba124dc1a6c6943b/ks---hverdagsrehabilitering---sluttrapport-endelig.pdf> (Hentet: 21. juli 2020).

Hartviksen, T.A. og Sjølie, B.M. (2017) *Hverdagsrehabilitering: kvalitetsforbedring i norske kommuner*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Lingås, L. G. (2013) *Ansvar for likeverd: etikk i tverrfaglig arbeid med habilitering og rehabilitering*. 2. utg. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Nakrem, S. og Sigurjónsson J. B. (red.) (2017) *Velferdsteknologi i praksis: perspektiver på teknologi i kommunal helse- og omsorgstjeneste*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Tuntland, H. og Ness N.E. (2014) *Hverdagsrehabilitering*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Vik, K. (2018) *Hverdagsrehabilitering og tverrfaglig samarbeid; en empirisk studie i fire norske kommuner*. Tilgjengelig fra:

https://www.idunn.no/tidsskrift_for_omsorgsforskning/2018/01/hverdagsrehabilitering_ogtverrfaglig_samarbeid_enempiris (Hentet: 21. juli 2020)

UNDERVISNINGSFORMER OG LÆRINGSAKTIVITETER

Undervisningsformer

Undervisningen foregår via vår læringsplattform (heretter kalt nettskolen) og er basert på faglig arbeid med ulike problemstillinger.

Utdanningen foregår som nettundervisning der lærer og student er fysisk og/eller tidsmessig adskilt, men likevel står i et kommunikasjonsforhold til hverandre via internett.

Hos MedLearn kommuniserer studenter, lærere og skolens administrasjon med hverandre elektronisk.

Gjennom diskusjoner (digitale klasserom), webinar- og videochatløsninger og meldingssystem har studenten tilgang til et faglig og sosialt miljø som kontinuerlig står til disposisjon.

Nettskolens innhold

Nettskolen tilsvarer studentenes Campus. Det er i nettskolen all tilgang på lærestoff ligger med tilhørende læringsaktiviteter. Lærestoffet er plukket ut, satt sammen og forfattet av Medlearns lærere og faglig ansvarlig redaktør har kvalitetssikret at innholdet dekker læringsutbyttebeskrivelsene.

Utdanningen er delt inn i tre emner, hvor arbeidskravene i et emne må fullføres før man påbegynner det neste. For hvert emne er det en studieveiledning med læringsutbyttebeskrivelser, gjennomgang av fagstoffet, oppgaver og referanser til læremidler. Hvert emne er delt inn i moduler med tilhørende arbeidskrav. Disse skal løses og vurderes til bestått av lærer innen studenten kan arbeide videre med neste emne. Studieveiledningen veileder studenten gjennom emnet og fungerer som lærerens «stemme» i undervisningen. Særlig viktig er det at studenten på denne måten får hjelp til å strukturere fagstoffet i utdanningen.

Etter hvert som studenten arbeider seg gjennom det gitte innholdet i et emne, vil man se godkjente arbeidskrav under Karakterer. Slik vil studenten til enhver tid ha oversikt over egen progresjon.

Emnene bygger på hverandre og pensum fra tidligere emner i studiet, kan benyttes i eksamensoppgavene og av studenten i sine oppgavebesvarelser.

Webinarer

Studentene inviteres til å delta på ulike typer webinarer:

- I de praktiske webinarene tar vi opp vanlig stilte spørsmål knyttet til det å studere på nett og studentrollen. Webinarene omhandler bla informasjon om studiet generelt, om det å skrive oppgaver og kildebruk (kildehenvisning) og spørsmål knyttet til eksamen.
- Fagwebinarene er i regi av lærer. Ved å delta aktivt på fagwebinarene, vil pensum bli mer levende og lettere å knytte opp mot arbeidet som studenten utfører i hverdagen. I disse webinarene er fokus på sentrale begreper i pensum. Her knyttes teorien til praksis og det blir diskusjon og refleksjon rundt situasjoner fra praksis som har betydning for det faglige innholdet og som det jobbes med i hvert enkelt emne. Disse webinarene er koblet opp mot læringsutbyttebeskrivelser og arbeidskravene i gjeldende emne.

Læringsaktiviteter

Øvings- og refleksjonsoppgaver

Alle moduler vil inneholde øvings- og refleksjonsoppgaver som måler forståelse ved at studentene enten får en umiddelbar tilbakemelding og løsningsforslag/veiledning eller gjennom å reflektere over noe, og på den måten knytte fagstoffet til sin egen hverdag eller arbeidsoppgaver. Slik kan studenten arbeide selvstendig, systematisk og samarbeidsorientert med en problemstilling/oppgave. Studentene kan i tillegg diskutere oppgaver og løsninger i diskusjoner for hvert enkelt emne.

Selvtester

Selvtester blir brukt i de ulike modulene. Selvtestene gir studenten mulighet til fortløpende å kontrollere at hun/han har oppfattet fagstoffet og forstått aktuelle begreper og uttrykk. Automatiske tilbakemeldinger/løsninger (noen i form av henvisning til pensum) blir benyttet.

Caseoppgaver

I utdanningen vil det bli benyttet caseoppgaver. Et case skaper gjenkjennelse ved at man klarer å identifisere seg med caset. Et case kan være et tilfelle, hendelse eller en situasjon. Caset er virkelighetsnært og beskriver ofte noe som har hendt. Ofte beskriver caset en situasjon med problem(er), hvor beslutninger skal fattes. Ofte er situasjonen knyttet til flere aktører som har ulike interesser, noe som gjør beslutningstakingen krevende.

Diskusjoner

I hvert enkelt emne kan studentene opprette diskusjoner. Her kan man både stille spørsmål, få hjelp og hjelpe andre på det stedet man er i studieløpet. Det vil også inngå fastsatte diskusjonsoppgaver i emnene, hvor tema er forhåndsbestemt.

Arbeidskrav (innsendingsoppgaver) som vurderes av faglærer

Studentene skal gjennom obligatoriske innsendingsoppgaver som omfatter tematikk og lærestoff som er ment å dekke læringsmålene for modulen samt de mest vesentlige temaene som tas opp i modulen. Innsendingsoppgavene er den mest omfattende type av oppgaver, og kommer på slutten av hver modul. Innsendingsoppgavene skal også forberede studenten for eksamen.

Besvarelser på innsendingsoppgavene vurderes av faglærer til godkjent/ikke godkjent med skriftlig tilbakemelding. Det er forventet en gjennomsnittlig responstid fra lærer på 2-4 virkedager.

Dersom studenten ikke får godkjent en besvarelse, har studenten mulighet til å omarbeide besvarelsen i tråd med lærerens tilbakemelding.

Studenten må vise forståelse for og kunne anvende fagteorien og henvise til kilder brukt i arbeidet med de obligatoriske oppgavene. Gjennom å løse oppgavene sikres kontroll og refleksjon omkring pensumstoffet.

Studenten har anledning til å ta kontakt med læreren hvis han/hun har problemer eller spørsmål. Læreren gir da hensiktsmessig veiledning slik at studenten kan komme videre.

Alle arbeidskrav og innsendingsoppgaver skal være utført og vurdert til godkjent før studenten kan avlegge eksamen.

VEILEDNING OG OPPFØLGING

Nettlærers oppfølging av studenter

Hver enkelt student får tildelt en lærer som følger en gjennom hele studieløpet. Læreren er ansatt til å drive den faglige oppfølgingen av studentene. Undervisningen foregår i hovedsak via nettskolen, men andre digitale verktøy benyttes også. Veiledningsarbeidet består i å:

- Gi tilbakemelding/veiledning på innsendte oppgavebesvarelser.
- Svare på henvendelser fra studentene via meldingssystemet, e-post, telefon eller videosamtale.
- Opprette og delta i diskusjoner og formidle informasjon via kunngjøringer, gruppemeldinger ol.
- Benytte nødvendige digitale verktøy for å kunne bidra til at læring skjer hos studentene. Dette inkluderer blant annet gjennomføring av webinarer eller produksjon av videosnutter

Studieleders oppfølging av studenter

Hver enkelt student får tildelt en studieleder som følger en gjennom hele studieløpet.

Studentene får tilgang til nettskolen og et eget informasjonsemne før studiestart.

Det opprettes et eget studentfellesskap hvor studentene kan stille spørsmål og bli kjent med medstudenter før oppstart. Her vil studieleder være tilgjengelig.

Studieleder administrer alt det praktiske underveis i studiet. Alle henvendelser av praktisk art kan rettes til studieleder.

Studenter som blir liggende etter med studieprogresjonen, blir fulgt opp av studieleder.

Studieleder har ansvar for å formidle relevant informasjon via kunngjøringer og meldinger i nettskolen, samt legge inn viktig informasjon i kalenderne.

VURDERINGSORDNINGER

Vurdering innebærer at resultatet av utdanningen vurderes i lys av de læringsutbyttene som er formulert i studieplanen. Undervisning i nettskolen, selvstudium, arbeidskrav og eksamener leder frem til oppnåelse av læringsutbyttene.

Hvert emne har et varierende antall arbeidskrav som vurderes til godkjent/ikke godkjent, og avsluttende eksamener med en karakterskala fra A-F.

Vurderingsordningene skal vise og dokumentere:

- studentens læringsutbytte i forhold til de utbyttene som er formulert i studieplanen
- studentens helhetlige kompetanse etter fullført utdanning

Vurdering vil ha ulike formål, blant annet å:

- informere studenten og eventuelt lærer og opplæringssted i arbeidet fram mot et læringsmål, om hvor langt studenten er kommet i utvikling mot et læringsutbytte definert som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse
- veilede, motivere og utvikle studenten
- motivere læreren til kontinuerlig å vurdere sin undervisnings- og veiledningspraksis
- informere samfunnet, arbeidslivet og utdanningsinstitusjoner om hvilken kompetanse studenten har oppnådd

Det skilles mellom to hovedtyper av vurdering:

1. **Vurdering underveis** har til hensikt å informere og motivere studenter og lærere i arbeidet med å nå læringsutbyttene. Vurderingen blir ivaretatt gjennom de obligatoriske arbeidskravene som studenten sender til læreren
2. **Avsluttende vurdering** kommer til uttrykk i eksamenskarakter etter avlagt eksamen

Arbeidskravene

Følgende antall arbeidskrav gjennomføres i hvert emne, i form av innsendingsoppgaver:

Emnenavn	Arbeidskrav	Vurdering
Innføring i hverdagsrehabilitering	4 innsendingsoppgaver	Godkjent/ikke godkjent
Organisering og yrkesutøvelse	3 innsendingsoppgave	Godkjent/ikke godkjent
Hverdagsrehabilitering, teknologi og samfunn	3 innsendingsoppgave	Godkjent/ikke godkjent

Les mer om arbeidskravene under Undervisningsformer og læringsaktiviteter.

Eksamenene

Hvert av de tre emnene avsluttes med en eksamen:

Emnenavn	Eksamen	Dato og tid	Vurdering
Innføring i hverdagsrehabilitering	24 timers hjemmeeksamen	19.05.2022	Karakter A til F
Organisering og yrkesutøvelse	24 timers hjemmeeksamen	15.09.2022	Karakter A til F
Hverdagsrehabilitering, teknologi og samfunn	24 timers hjemmeeksamen	15.12.2022	Karakter A til F

MedLearn tar forbehold om at vurderingsformer (type eksamen) kan bli endret ved revideringer av studiet.

Eksamensvurdering

Eksamensbesvarelser vurderes av kvalifiserte sensorer. MedLearn skal sikre at studentenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvd og vurdert på en faglig og betryggende måte. Eksamens- og vurderingsordningene skal være egnet til å vurdere om læringsutbyttene er oppnådd, jf.

Fagskoleloven §21. En nettbasert eksamen gjennomføres hjemme via internett.

Alt om eksamen finner du på MedLearn.no: <https://medlearn.no/alt-om-studier/eksamen/>

Oppmelding til eksamen

Studenten må selv melde seg opp til de aktuelle eksamener. Oppmelding til eksamen er fortløpende senest innen en måned før avvikling. Studenten får tilsendt en bekreftelse på eksamensoppmelding. Bekreftelsen inneholder informasjon om tidspunkt. Studentene kan også se at de er oppmeldt til eksamen når de logger seg inn på Nettskolen.

Karaktersystem

Vurderingsuttrykket ved avsluttende vurdering, eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering er godkjent/ikke godkjent eller en gradert skala med fem trinn fra A til E for bestått og med F for ikke bestått. I den graderte karakterskalaen fra A til F gir karakteren C uttrykk for en jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder, og karakteren A for en fremragende prestasjon som klart utmerker seg.

Vurderingsuttrykkene som benyttes for den graderte skalaen er:

Karakter A:

Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Studenten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet. Over middels grad av måloppnåelse. Studenten har svært gode kunnskaper, ferdigheter og holdninger.

Karakter B:

Meget god prestasjon som ligger over gjennomsnittet. Studenten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet. Over middels grad av måloppnåelse. Studenten har meget gode kunnskaper, ferdigheter og holdninger.

Karakter C:

Gjennomsnittlig prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene. Middels grad av måloppnåelse. Studenten har gode kunnskaper, ferdigheter og holdninger.

Karakter D:

Prestasjon under gjennomsnittet, med en del vesentlige mangler. Studenten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet. Studenten har nokså gode kunnskaper, ferdigheter og holdninger.

Karakter E:

Prestasjonen som tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten viser liten vurderingsevne og selvstendighet. Under middels grad av måloppnåelse. Studenten har oppfylt minimumskravene som stilles til kunnskaper, ferdigheter og holdninger.

Karakter F:

Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene. Studenten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet. Studenten har ikke bestått på grunn av vesentlige mangler når det gjelder kunnskaper, ferdigheter eller holdninger.

Begrunnelse for karakterfastsetting

Eksamensbesvarelsen vurderes av intern og ekstern sensor. En kandidat har rett til å få en begrunnelse for karakterfastsettingen på sin eksamensbesvarelse. Ref. [Forskrift om fagskoleutdanning ved Medlearn § 6-8](#)

Klage på eksamenskarakteren

En kandidat kan klage på eksamenskarakteren. Klagen skal være skriftlig og må være framsatt innen tre uker etter at studenten er blitt gjort kjent med, respektive har kunnet gjøre seg kjent med eksamensresultatet ref. [Forskrift om fagskoleutdanning ved Medlearn § 6-9](#)

Vitnemål

Studenter som har fullført fagskolen i samsvar med krav fastsatt i studieplanen, får vitnemål/Vocational Diploma med karakterer etter bestemmelser som fremgår av [MedLearns](#) eksamensreglement.

Alle eksamener og arbeidskrav må være vurdert til godkjent/ståkarakter før karakterutskrift/vitnemål utstedes.

Skikkethetsvurdering

Det stilles krav til skikkethetsvurdering gjennom hele utdanningen jf. § 28 [Kap. 5 i Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning](#) (fagskoleforskriften). Skikkethetsvurdering skal inngå i en helhetsvurdering av studentens forutsetninger for å kunne fungere i yrket.

SAMLET OVERSIKT OVER LÆREMIDLENE

Hartviksen, T.A. og Sjølie, B.M. (2017) *Hverdagsrehabilitering: kvalitetsforbedring i norske kommuner*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Lingås, L. G. (2013) *Ansvar for likeverd: etikk i tverrfaglig arbeid med habilitering og rehabilitering*. 2. utg. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Nakrem, S. og Sigurjónsson, J.B. (red.) (2017) *Velferdsteknologi i praksis: perspektiver på teknologi i kommunal helse- og omsorgstjeneste*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Tuntland, H. (2011) *En innføring i ADL: teori og intervensjon*. 2. utg. Oslo: Høyskoleforlaget.

Tuntland, H. og Ness, N.E. (2014) *Hverdagsrehabilitering*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Tveiten, S. (2020) *Helsepedagogikk - helsekompetanse og brukervedvirkning*. 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget.

NETTRESSURSER

Forskrift om habilitering og rehabilitering. Forskrift 16. desember 2011 nr. 1256 om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-12-16-1256>

Fürst, R. og Høverstad, L. (2014). Fra passiv mottaker til aktiv deltaker: hverdagsrehabilitering i norske kommuner. Sluttrapport KS FoU-prosjekt nr. 134027. Oslo: KS (Kommunesektorens organisasjon). Tilgjengelig fra: <https://www.ks.no/contentassets/2a24da316800408bba124dc1a6c6943b/ks---hverdagsrehabilitering---sluttrapport-endelig.pdf> (Hentet: 21. juli 2020).

Helsedirektoratet (2015) *Nasjonal veileder – Rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinator*. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/rehabilitering-habilitering-individuell-plan-og-koordinator> (Hentet: 17. juni 2020).

Helse- og omsorgstjenesteloven. Lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30>

Helsepersonelloven. Lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64>

Helseregisterloven. Lov 18. mai 2001 nr. 24 om helseregistre og behandling av helseopplysninger. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2001-05-18-24>

Helsedirektoratet (2017) *Brukermedvirkning*. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/tema/brukermedvirkning> (Hentet: 21. juli 2020).

KS (Kommunesektorens organisasjon) (2014) *Opplæring i Hverdagsrehabilitering - Idéer og erfaringer*. Tilgjengelig fra: <https://www.ks.no/contentassets/fdbc459b2eca49d982c10a7780a1440c/rapport-opplaring-i-hverdagsrehabilitering-2014.pdf> (Hentet: 21. juli 2020).

Moser, I. og Thygesen, H. (2013) *Velferdsteknologi og teleomsorg: Nye idealer og former for omsorg*. Tilgjengelig fra: <https://junglemapstorage.blob.core.windows.net/files/4sbj6d3uaqj7ti74/Velferdsteknologi%20og%20teleomsorg%20Moser%20og%20Thygesen%202013.pdf> (Hentet: 21. juli 2020).

Pasient- og brukerrettighetsloven. Lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-63>

Vik, K. (2018) *Hverdagsrehabilitering og tverrfaglig samarbeid; en empirisk studie i fire norske kommuner*. Tilgjengelig fra: https://www.idunn.no/tidsskrift_for_omsorgsforskning/2018/01/hverdagsrehabilitering_ogtverrfaglig_samarbeid_enempiris (Hentet: 21. juli 2020)

ANBEFALT LITTERATUR

Aasan, S. (2013) *Psykisk utviklingshemming og psykisk helse – grunnleggende tema om utviklingshemning og psykisk helse*. Tilgjengelig fra: https://naku.no/sites/default/files/NAKU_Faghefte_SKJERM_kim.pdf (Hentet: 21. juli 2020).

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) (2015) *Hva er nedsatt funksjonsevne?* Tilgjengelig fra: https://bufdir.no/Nedsatt_funksjonsevne/Hva_er_nedsatt_funksjonsevne/Hva_er_nedsatt_funksjonsevne/ (Hentet: 21. juli 2020).

Folketrygdloven. Lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1997-02-28-19?q=funksjonsnedsettelse>

Helsebiblioteket (u.å.) *Hverdagsrehabilitering*. Tilgjengelig fra: <https://www.helsebiblioteket.no/omsorgsbiblioteket/hverdagsrehabilitering> (Hentet: 21. juli 2020).

Helsedirektoratet (2012) *Velferdsteknologi. Fagrapport om implementering av velferdsteknologi i de kommunale helse- og omsorgstjenestene 2013-2030*. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/implementering-av-velferdsteknologi-i-de-kommunale-helse-og-omsorgstjenestene-2013-2030> (Hentet: 21. juli 2020)

Helsekompetanse (u.å.) *Brukermedvirkning*. Tilgjengelig fra: <http://kurs.helsekompetanse.no/plan/3320> (Hentet: 21. juli 2020).

Likestillings- og diskrimineringsloven. Lov 16. juni 2017 nr. 51 om likestilling og forbud mot diskriminering. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-51?q=funksjonsnedsettelse>

Menneskeverd (u.å.) *Tema: Funksjonshemmede*. Tilgjengelig fra: <https://www.menneskeverd.no/tema/funksjonshemmedes-menneskeverd/> (Hentet: 21. juli 2020)

Nylund, M.F. (2009) *Funksjonshemmet?* Tilgjengelig fra: <https://tidsskriftet.no/2009/08/sprakspalten/funksjonshemmet> (Hentet: 21. juli 2020)

Senter for omsorgsforskning midt (2015) *Stjørdalsmodellen for hverdagsrehabilitering*. Tilgjengelig fra: <https://ogbedreskalvibli.files.wordpress.com/2015/11/flyerhverdagsrehabilitering.pdf> (Hentet: 20. oktober 2019).

SINTEF (2012) Rapport: *Velferdsteknologi i boliger. Muligheter og utfordringer*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/velferdsteknologi-i-boliger/id673568/> (Hentet: 21. juli 2020).

Thorsen, K. og Clausen, S.E. (2008) *Funksjonshemning, ensomhet og depresjon: Hva betyr ensomhet for om personer med funksjonshemning opplever depresjon?* Tilgjengelig fra: <https://psykologtidsskriftet.no/fagartikkel/2008/01/funksjonshemning-ensomhet-og-depresjon-hva-betyr-ensomhet-om-personer-med> (Hentet: 21. juli 2020).

Tuntland H. og Ness N.E. (2014) *Hverdagsrehabilitering*. Oslo: Gyldendal Akademisk. Side: 42-52, 89-116, 138-169, 186-205 (totalt 86 sider).

Tveiten, S. (2016) *Helsepedagogikk (pasient- og pårørendeopplæring)*. Bergen: Fagbokforlaget. Side: 183-214 (totalt 31 sider).